

[Finansministeren.]

tredjedele af de samlede udgifter, for det andet statens nyanlæg samt tilskud og lån til nyanlæg, der dækker ca. en femtedel af udgifterne, og for det tredje forsvarsudgifterne, der beslaglægger de resterende 15 pct. Lad mig dog først nævne, hvorledes den samlede udgiftsstigning er fordelt på de 3 grupper. Det viser sig her, at de civile driftsudgifter i de 4 år er vokset med 1 150 mill. kr. eller lidt mere end de totale udgifter; finansieringen af anlægsvirksomhed er faldet med godt 100 mill. kr., mens endelig forsvarsudgifterne er øget med ca. 50 mill. kr.

Ser vi dernæst nærmere på udviklingen i de civile driftsudgifter, der som nævnt er øget med 1 150 mill. kr., viser det sig, at en væsentlig del af stigningen kan henføres til nogle få større udgiftskategorier. Lønningskontoen er således blevet forøget dels gennem de i 1956 og 1958 bevilgede almindelige lønforhøjelser, dels gennem dyrtidsreguleringen. Den samlede merudgift herved andrager omkring 350 mill. kr., når statsvirksomhedernes og folkeskolens lønninger medregnes. Jeg understreger, at jeg her taler om virkningerne af lønstigningerne, ikke om den stedfundne, men overvejende beskedne vækst i antallet af ansatte.

En anden væsentlig del af udgiftsstigningen vedrører den sociale forsorg og sundhedsvæsenet. Omkostningerne herved udgør ca. halvdelen af de civile driftsudgifter, og stort set er også halvdelen af den samlede stigning indtruffet på dette område. Disse udgifter spænder imidlertid over så vidt et felt, at det er nødvendigt at se på nogle enkelte poster. For så vidt angår udgifterne til folke- og invalidepension, må der regnes med en udgiftsstigning på omkring 275 mill. kr., hvoraf omkring de 225 mill. kr. vedrører folkepensionen. Da der i dette tal er fradraget folkepensionsbidraget på 135 mill. kr., udgør bruttostigningen således 360 mill. kr. Denne udgiftsforøgelse skyldes dog ikke udelukkende gennemførelsen af folkepensionsloven, idet der i dette tidsrum er sket pristalsreguleringer af ydelserne, ligesom der i alle tilfælde ville have været en stigning som følge af væksten i antallet af folkepensionister. Hvor meget den sidste

faktor betyder, kan naturligvis ikke afgøres entydigt, men så vidt man kan skønne, er statsudgifterne ved folkepensionsordningen hidtil steget lidt stærkere end oprindelig ventet, hovedsagelig fordi antallet af folkepensionister med indtægtsbestemt ydelse er vokset noget hurtigere end påregnet.

En anden væsentlig post blandt de sociale udgifter er tilskuddene til arbejdsløsheds-kasserne. Budgettallet for 1959-60 er på dette punkt noget usikkert, fordi man i dette år for første gang skal benytte de nye refusionsregler, der blev vedtaget i foråret. Lægges det foreløbige budgettal til grund, bliver stigningen siden 1955-56 på godt 50 mill. kr., en stigning, som ikke mindst beror på, at udgifterne i 1955-56 var påvirket af den ekstraordinært lave ledighed i 1954.

Omkostningerne ved den øvrige sociale forsorg og sundhedsvæsenet skønnes over de 4 år at gå op med godt 225 mill. kr., hvoraf de øgede tilskud til kommunernes sygehusudgifter udgør en væsentlig del. Forøgelsen af denne del af statsudgifterne afspejler i ikke ringe grad den opgang i kommunernes og de sociale institutioners udgifter, som løn- og prisstigningerne har medført. En del af udgiftsstigningen skyldes dog også øgede bevillinger, især vedrørende særfor sorgen; jeg kan bl. a. minde om den igangværende modernisering af sindssygeforsorgen.

Blandt de poster under de civile driftsudgifter, der i øvrigt har bidraget væsentligt til opgangen i udgifterne, skal jeg navnlig fremhæve væksten i omkostningerne ved skolevæsenet og den højere uddannelse, som — bortset fra lønforhøjelser — udgør omkring 175 mill. kr. Væksten skyldes som bekendt især det stærkt forøgede antal unge, der er under uddannelse.

Blandt andre større enkeltposter i driftsudgifterne kan jeg især nævne den fortsatte vækst i antallet af pensionister, opgangen i det konjunkturbestemte tilskud til amtskommunerne samt atomenergikommissionens driftsudgifter, som er kommet til siden 1955. På hvert af disse tre områder udgør opgangen i udgifterne 20-25 mill. kr.

I det store og hele giver de her omtalte merudgifter en dækkende oversigt over de faktorer, der har betinget opgangen i de civile driftsudgifter. Det betyder naturlig-